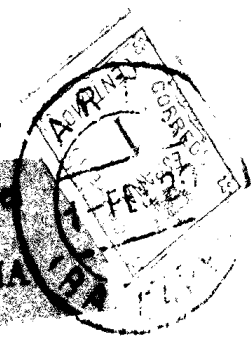

L L E V A N T

DECENARI

Rt. D. Llorens Lliteras Pvre
Seminari
PALMA

Any XIII Núm 452
ARFA 31 de Jener 1929

DEU I PATRIA

PREUS
Artà, i comarca any 4 Ptas.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

COSTA I LLOBERA

Un any per Sant Pere vengué D. Miquel Costa a la vila per a predicar el sermó d'aquella festa. Per aquell temps, jo era un nin de vuit o nou anys que truietjava per l'Església fent de escolà honorari. El dia de Sant Pere el vaig acompanyar dematinet a la Parròquia per servirli la missa que anava a celebrar, cosa que per cert necessitava una petita lluita prèvia, car els escolans honoraris erem més nombrosos qu'els efectius i sempre hi havia disputes i raons sobre el dret a tenir tal honor. Aquell dia era evident que els altres atlots aspirants havien matinetjat més que jo, i no fora estat possible fer valer el meu ofici d'acompanyant sense l'intervenció d'un velllet que formava amb l'atlorea la confraria dels servidors de missa, qui tenguent en conte que el celebrant posava a cà un parent meu em conferí la preeminència tenguent així l'alegria de ajudar la missa del gran poeta.

Acabada que fou, i resada l'acció de gràcies, reprenguí, tot cofoi, la meua tasca de *cicerone*. Sostirem de la parròquia pel portal major i ens a urarem a guaitar desde el mirador de l'Església. La llum d'aquell dia d'estiu violentava totes les coses sense pertorbar, però, la suavíssima harmonia del panorama. Tot el terme d'Artà, entre les muntanyes de Sant Jordi i el cap Vermell exultava al bès del sol matinal. Eren plata viva les oliveres, i l'immensa gamma dels verds: hortes, pinars, alzinars, figuerals, ametllers, traçaven magníficament la seva dansa colorida de-

vant la retina blavosa de la badia de Canyamet sota l'azur del cel sense un nigul.

Una mica vanitosament,—sempre n'he estat orgullós del paisatge nostrat—, anava posant noms a les muntanyes i a les tacas blanques de les possessions que brillaven en la llunyania. Els ulls d'En Costa s'amaraven d'aquella llum i pot ser m'escotava per l'ingenuïtat de la meua xerrameca infantivola. De tot quant em digué sols record aquesta frase curta: Jo he fet uns quadrets per aquí. Me sembla que allavors li vaig adjudicar aficions pictòriques, més en tota seguretat es referia no res menys que a *La deixa del geni grec*, poema per el qual, repetim-ho una vegada més, Artà té un deute gros sense liquidar envers la memoria del poeta pol·lenci.

Des de aquell dia no he tornat parlar amb En Costa. Mes tart, essent ja un joveçà el veia sovint per Palma, però era impossible que el poeta reconegués en mi l'infant que fou el seu amic d'un dia, i per altre banda el meu respecte i la meua admiració eren massa grossos perquè gosés d'aproparm-hi.

Aquest record d'infantesa m'ha vingut ara a la memoria, al cap de tants d'anys, al llegir un extracte de la conferència que donà al *Teatre dels poetes* de Barcelona En Josep M.ª de Sagarra. Contà aquest poeta barceloní que en la seva joventut passà a Mallorca en la sola idea de conèixer personalment al seu admirat Costa, però que el poeta ja s'havia afeblit i havia acabat en predicador de monjes. Segons En Sagarra

el drama de Mossen Costa era que ja havia passat la seva època, que s'havia acabat el seu esperit, l'oli de la seva vida. Nosaltres no pensam així. Creim que si el poeta no volava tan alt com quan publicà les *Horacianes* no era perquè s'hagués acabat la saba sino perquè en la seva humilitat es rectoïa en si mateix visquent la seva ànima noble una vida més profunda.

Es seus esforços per enaltir la llengua dant-li l'elegància d'una forma finament literaria, que suara reconeixen dos poetes com En Sagarra en el seu parlament i En Carner en el próleg de la nova edició de *Els fruits saborosos*, no foren prou apreciats en vida d'En Costa, i amb tot, ell fou qui feu de Mallorca "l'estatge delitós de la mesura", el qui donà a n'el nostre parlar "carta de naturalesa a la melangia aquest sentiment tan clàssic, tan avinent a la dolcesa i a la música". Els darrers anys d'En Costa no són prou coneguts, pot ser no ho seran mai, perquè tal vegada manquen les lletres, confidències i tots els documents íntims que fessin palès el nou caire del poeta tan noble i tan profundament humà. En les seves poesies, tal vegada aon es troba millor expressat es en la titulada "*A/s humils*". En ella En Costa que ja havia afinat tant el seu ideal de perfecció es troba a si propi, lleuger i buit.

sols remorós d'un va fullatge
com la figuera sense fruit.

L'humilitat es una de les virtuts més difícils i sovint més estrafetes, i En Costa la sentia fortament. A ella es deu, pot ser, que acabàs fent sermons a les monjes per el temps de la visita d'En Sagarra. Però, això no es una nota de decadència sino

al contrari clara senyal de que sentia son cor més intensament que mai el seu ideal cristià. Pot ser, ja hi havia pensat a cantar aquest nou aspecte de la seva vida, però sens dubte li semblava inútil, com diu ell mateix parlant als cors sencills que l'enamoren:

Jo de bon cor vos cantaria;
mes, que us importa del meu cant?

El seu gran amor a la llengua normanda, senyorivolament, no fou reconegut d'hora, i els anhels que sentia als darrers anys sols trobaven ressó dins els convents ingénuus i sencills, aon sovint nia una alada poesia. Quant Don Miquel de Unamuno vengué a Mallorca escrigué les seves impressions en uns quants articles maravellosos aon no manquen, no podien mancar hi tractant-se d'un esperit tan despert, alusions als ermitans, i especialment a les monges pageses que son, segons ell la nota més profunda del franciscanisme de l'illa. Devant aquest públic es segur que En Costa s'hi trobava a pler. Es injust, però creurel per aixó acabat; lo únic qu'ens escau en realitat es lamentar no poder aprendre d'ell les lliçons de forta vida espiritual que aleshores ens haguera pogut donar. Dels dos grans ideals de la seva vida: el religiós i el patriòtic, el primer l'emportava, sensa, però, que s'afeblís l'altre. L'any 1904 escriví la poesia *Als humils* i si davant la gent sencilla volia "en alt silenci" glorificà qui e's escollí, aquest anhel místic no apagava la flama patriòtica, com ho prova que el mateix any en la salutació als Pirineus catalans li semblava que aquells penyalars parlaven entre si,

sobre la raça fent patriarcal auguri de forsa i nous destins.

Quant serà que podrem llegir una biografia acabada d'En Costa que posi en evidència l'unitat de la seva vida sols pressentida pels bocins que coneixem? No es hora ja de conèixer, al costat del poeta inspirat a l'home bó i pur que treballa per a conformar la seva vida al seu ideal cristià, davant el qual fins els mateixos versos seus li semblen buits i lleugers? Quadrets, en deia a un infant del poema més gran que ha produït la poesia mallorquina,

quant desde el nostre mirador pot ser contemplava en esperit, passant per les muntanyes de s'Heretat, camí de les Coves. l'ombra de Melasigeni, portador de la lira grega que Mallorca havia d'heretar acompanyada de la de Nureduna amorosa, dolces criatures engendrades pel buf de son alé genial!

Molt deu a n'En Costa la reneixença pairal, però molt més s'en pot treure encara de la pedrera de la seva vida exemplar.

JOSEP SUREDA BLANES

El vell castell empenyalat.

A mon confrare i bon amic En Llorens Garcias. Afectuosament.

Montanyes ondulants,
torrents escumetjants,
abismes ressonants,
fosc d'alzines;
penyals de caires vius,
serrats, camins asprius,
vastes ruïnes.

Repòs de gorg'pregón,
efluvis d'altre mon,
claror vibrant que fon
la boira vana;
solemne inmensitat
i, endret d'un puig oscat
la mar llunyana.

Dret sobre un pic altiu
quan era aquest badiu
paratge moretiu
s'engallardia,
com un gegant guerrer,
l'august castell roquer
qui al cel feria.

Quan treia l'ull sagnós
del fons d'un mar lletós,
el sol, amant gelós,
ja l'abrigava,
i el buc del brau castell
torrat, color d'or vell
llampeguejava.

Al front del viu penyal
com una colossal
corona imperial
ferm s'encastava;
una glòria de murs
i torres de trets durs
el mont'ninbava,

Mes, ara, lentament
s'ajassa el monument
amb gest de patiment,
cobert d'horrura;
i és l'esboldreg tan trist
que l'ull qui no l'ha vist
no el s'afigura.

Amb clam de resignat
mostrant el cos nafrat
demana pietat
com un qui capte;
esquius els boscarols
sorruts com a mussols,
no hi volen tracte.

Car diuen que els bruixots
hi escorxen els atlots
en caus obscurs ignots
on fan s'estada;
que hi senten en les nits
horribles plors i crits
fins a l'aubada.

S'escarda de clivells
i s'obrin grans portells
als murs qui, de tan vells,
ni el viure volen;
els xucla el fosc abim
i, a troços, desde el cim
al fons rodolen.

Com roure sublimat
que els vents han desrelat
i el deixen capolat
dins la boscúria,
la ràpida corrent
dels anys el van desfent
tèrbols de furia.

Sos membres de colós
els perd com un llabrós,
pensiu i vergonyós,
sense quimera:
el vell castell roquer
tan brau, torna un claper,
torna una ossera.

Arcs aclucats, portals
caiguts, bells finestrals
passats, forts muradals
que el temps esbrella;
i tot a poc a poc
molina i surt de lloc
tomba i s'estella.

Els trencs i espiells
de nius estan masells
i els cants jolius i bells
de l'aucellada
les runes fan plorar
el jorn en rossejar
i a la vesprada.

Ni l'eura hi ha brostat
dins eix castell trinxat
qui s'ajupeix, velat
de greu tristesa;
per a cinyell, només
té eritja i romaguès
en sa vellesa.

Mai fores abatut
lluïtant, i ara ets retut
en l'oci innoble i mut
el front acales;
castell meditatiu,
voltor qui mors soliu
copant les ales.

Amb plany d'enyorament
record el teu jovent
quan eres resplendent,
fúlgit de glòria,
dins l'adust alzinar
on veng a repassar
ta llarga història.

Història de combats,
d'assalts aferrissats,
d'alarbs desembarcats
a les palpenes
d'heròics lluitadors,
d'alegres trovadors
d'amors cruentes.

Aquí en el teu redòs
hi trob un dolç repòs,
i s'hi refà el meu còs
amb la delícia
de l'aire perfumat
que és sobre el front suat
blana carícia.

Castell senyor i major,
ta llum i clara honor
dins una nit d'horror
s'és ofegada;
mes, fins i tot mig mort,
domines pel record
l'aspra contrada.

R. G. B.

PETITS COMENTARIS

UN MONUMENT

Però un monument ambulat, de carn i òs. Escup amb fàstic desde el pedestal de la seva audàcia incommensurable i té la saliera com un àcid corrosiu que crema allà on toca. A primera vista, us poria semblar un miserable ser inofensiu: impolit de cos, grollerament estufat de carns, amb la cara retada i contrafeta i amb la boca immensa plena, a vessar, d'estúpides rialles. Les quats, en desbordarse, fan el mateix mal a les seves víctimes que, a un camp de contradís, un serigall o un torrent sortit de mare. Emperò, just us semblarà inofensiu al primer cop d'ull; si davant vosaltres obri la boca - cova d'aspis i dragons - i treu la llança aguda de la seva llengua enmetzinada, desseguida ho coneixereu que és un

home funestíssim. Perque si Deu li ha negada la llum i la prudència per judicar, el diable, o no se qui, li ha conferida una llargària de llengua tan desmesurada que per tothi fa un estropici horrorós. Per entregar les seves víctimes a la voracitat del públic - perque també vol que el públic en participi dels seus festins - primer les despulla de la fama i després les cobreix amb la bava de la maladicència per tal de que la gent àvida de carnatge les trobi més mengiòoles i apetitoses. La seva tasca es despellissar el proïsme i amb quina persistència més heròica compleix aqueixa suavitíssima missió!

Per allà on passa hi deixa, com Atila, un rastre de sang i ruïnes que fumejen. És tan indigne que, a la seva presència, la sang ja us bull i, en comptes d'escometre't us venen unes ganes rubioses d'estamparti els cinc dits a la faç pastada de benetura i procacitat. És l'hipocresia i la malícia monumentalitzada en sa prò-

pia persona i, veient lo tan inclinat a mossegar, arribau a creure en la teoria de Darwin segons la qual els nostres reba-savis eren gent de dents i ungles. Així, per atavisme, s'explicaria la seva ingènita propensió a esmolar el barram en la carn dels altres.

Doncs, això és el monument. Monument aixecat a la vilesa, a l'imbecilitat a la traidoria, a la murmuració. Per declarar d'una manera comprensiva el nostre pensament direm que és una barreja, per parts iguals, de vulgaritat orgullosa i de malícia barroera, posada dins el recipient d'una carcassa en forma de cos humà.

Voliem traçar la silueta del murmurador d'ofici.

JOAN SERRALLONGA

Si ets bon artanenc has d'estimar LLEVANT, i el teu afecte an el poble el demostraràs, si n'ets subscriptor i propagador.

Croquis artanencs

EL CALÓ DE BETLEM

Les belleses del paisatge artanenc són esquerpes. No se deixen assolir fàcilment. S'amaguen amb un cert pudor de violetes boscanes o de donzelles empagaidores com si temessin perdre sa rústica gerdor i virginitat incòmode servint d'espectacle a tothom. No volen ésser profana les pels turistes, jueus errants d'ulls àvids i escrutadors, i sense glòria i sense nom passen els anys desconegudes. Enamorat de les belles contrades artanenques, com un romeu devot les vaig resseguint amb el bordó a la mà, el sarro a l'espatlla i amb un gran desig de veure i corre espai fins arribar al cor de les asprives montanyes blaves que són

com la mole immensa d'una catredral
rabejant-se en ones d'eternal claror.

Derrera els desolats turons de

l'Ermita hi ha una possessió que porta un eciènt nom bíblic: Betlem, on si el paisatge és meravellos ningu mai el visita i només se reflecteix dins la mirada dura i reclosa del garriguer i la paternal mirada vigilant del pastor; dins els ulls humits dels bous calmosos i de les ovelles pacífiques que hi pasturen lentament. Per voler de Deu jo l'he pogut veure. Ran del camí que passa per Sa Canova en mig d'una vegetació opulent, hi ha el Talaiot de Ses Llenques i l'altre que hom denomina Es Castellot, exemplar notabilíssim de forma circular i gairebé lúnic que a Mallorca se conserva intacte. Més envant, com un rebroll o murgó del poble d'Artà que ha sorgit a través de les montanyes, hi ha Sa Colònia de Sant Pere, llocarró de cases diminutes, casetes de fira o de betlem, pobre i miserable, de terra magre i

curta, on únicament hi prosperen els tamarells i un poc la vinya, sense gaire més patrimoni que vent salobros, aigua de mar i sol implacable.

El terror és de call vermell com si fos pastat amb sang, i l'incendi solar que encara el crema i torra més de cada dia. Les figueres tenen les branques revellides i l'aspecte esquàlid de persones que han passada molta fam i tan mal a pier s'hi troben dins aquella tràgica marina que estan inclinades en actitud de fugir; com si diguessim amb un peu alt. No obstant, hi veureu una nota d'alegria en mig de la tristor aclaparadora: tapareres d'extraordinària magnitud que abriguen un redol com una era i qualche orla de canyes verdes que en passar-hi el vent sonen com una flauta. Els edificis de Sa Colònia, disseminats en un bell desordre vora la platja descarnada i negra, plena de còdols, de recuits que són han pres un color roig tan rabiós que fa mal de mirar i contrasta d'una manera típica amb les cenefes de calç que girentornen les finestres.

Mes, el camí que du al Caló és deliciós. Hem deixat En Ferrutx amb la testa pelada com un voltor vell; Na Freda i En Xeroi que serveix de rellotge als parellers que goretien per aquells badius, car mirant on li arriba el sol coneixen quina hora és; el Penyal Roig que sembla untat d'aumanguera espessa; el Puig de Sa Murta, flairós com un grapat de murtons. Veim el Puig Rodó, puig de suavitat, el Pas d'En Coassa i de front, com a colofó d'aquella plana marinenca, les montanyes de Betlem que obs-trueixen la mirada. Inopinadament, qualche pic, del crui dolorós d'una penya us sobta el broll argentat d'una font. Bevem a la que porta un nom impolit i desgraciat a: la Font dels porcs. N'hi ha d'altres, com es ara, la Font de Sa Jonquera, la Font del Parral, la Font de Sa Devesa.

Som dins la part selvatge, al peu dels turons cantelluts de Betlem i com que és al matí, ens emparen del sol. El càrrig, les palmes, les estepes, els pinoteils dels quals n'hi ha una bona plantada, són emperlats de rou i al fregar los s'extremeixen i ens esquitxen la roba. Anam vora, vora la mar que aquí hi té la ribera molt alta i el cap ens roda just de guaitar-hi. Fent equilibris inverossímils els pescadors de canya hi devallen arripats a les pedres que hi surten, i abans de mudar el peu o la mà les sacudeixen per saber si voguen o si estan ben encallades. A força de tirar púu a la pesquera hi ha qualche peix ignocent i golós que se

deixa enganxar, sobretot els dies en que la mar no va grossa, puix, quan les ones estufen sa cabellera i assalten com un exèrcit de cavalls blancs la costa brava qui ressona vastament, no hi ha que pensar hi.

Petites cales ombrejades de pins on la mar s'hi adorm sobre coixins d'alga molçosa, sojorn de sirenes i de pau quan la mar no està inflada i prenyada de tempestat. Avui té la color lletosa i la superfície lleugerament ruada com una cara immensa que somriu. Ens surt a l'encontra un penyal faixat de groc que vessunya pels crivells o, millor, plora contrit, plé de regalims silenciosos. Té ço que els ascetes en dirien do de llàgrimes. El caminó és dolent i reblit de macada i no podem mirar enfora en no ésser d'aturats, car desseguida que alsam la vista correm el perill de travellar i caure de nàs. Trobam el garriguer d'aspecte dur i selvàtic, però bon home que en poren fer corda d'ell. Raspallós de la part de d fora és per dintre, dolç com un pá de sucre. Així les anous, així les ametles, tenen la clovella llenyosa i macia i el bessó fluix i savorós que se desfà dins la boca. Ell guarda del perill dels cassadors els conills i les llebres, les perdus i els tords que per aquí hi campen a plaer amb tota llibertat, sense temor d'una escopetada imprevista. Vé amb nosaltres i ens conta algunes coses que li han passades d'ençà que es cuida de la garriga: que s'és vist en tal pas i en tal altre; que un dia el volien atupar, emperò no li tocaren un fil de roba, que, sinó, hi haurien colat la vida; que un altre dia perquè avisà uns cassadors li tornaren fer menaces de puny i fins i tot li apuntaren amb l'escopeta i ell ho passà a la justícia, els dugue a la barra, —perquè, senyor, no m'agrada que, de mes a mes, que els avisen per bé i a les bones, encara en fassen befa d'una persona. — I afegeix tot seguit dirigintse mentalment no saben a qui: si un dia vols matar un conill, mata'l d'amagat i fuig, i no'm comprometis, i no me decantis el boçí de pá.

Passam per uns alguers pudents que deixen anar una forta bravada de pólvora. Sembla que allí prop hi han fet barrobins. Les montanyes de Betlem tenen unes regates profundes: son les venes o canals que; en ploure, apleguen l'aigua i la retornen escumejant a la mar. Els marges, altrement, que a guisa d'uns reptils antidiluvians enmallen aquests turons, són, com si diguessim, llur sistema nerviós.

Arribam al Caló. Per damunt la mar hisura varella que— me diuen— serveix per fer bromer. El sol cau

de gairell i l'aigua espurnejant se reinfla dolçament amb un pantaix solemne de monstre adormit, allargassat dins aquesta bella cala que el marès circunda. Ens acostam fins devora les ones joguineres que es comensen a enflocar de borrallons d'escuma i veim unes xarxes o almadraves calades, parany on hi troben la mort milers de peixos. Els quals sense provocació de part seva són crudelment perseguits per la golafreria insaciable dels homes que una vegada només que els hagen tastats, mai més s'en saben deixar. (I la societat protectora dels animals qui no protesta!)

Vé una barca i els remes, degotant de pedreria, a cada cop, trenquen el mirall de les aigües i li obrin un esvoranc; més, al punt, s'hi posa un remolí de bambolles i la nafra queda guàrida. De ço que la mar no'n guareix tan fàcilment és del tall profund, del solc o camí que hi fan la quilla de les barques, arribant-li fins al viu. Llarg temps hi roman la costura senyada i d'aquestes costures, els poetes, qui parlen fi i son tan remirats i primcernuts, en diuen esteles. I el llagut arriba estibat com el dels apostols després de la pesca meravellosa, i du una barreja de peixos de mil colors que palpitien, que lluyentejen i se retorçen, agònits, esbadellant desesperadament la boca i les ganyes.

FELIX

NOTA. Fà ja molt de temps, i els lectors de LLEVANT deven haver lo trobat ben curt, que varem suspendre per motius que no cal especificar, la publicació d'aquests modestíssims *croquis artanencs* quan encara no ens trobavem a la mitat del camí. Ara, hem pogut tornar a posar fil a l'agulla i feim comptes que surten amb regularitat fins i tant que hajem dit tot ço que tenim a dir, si és que els lectors no se'n cansen, sobre el paíatge artanenc, el qual desde l'infantesa, ens entrà, per sempre més, en l'amor de l'ànima. Aquests escrits seran el tribut — tribut insignificant, ara ho comprenem — de la nostra simpatia i admiració per l'estimadíssim poble d'Artà i la seva inexplorada comarca.

ARTANENC! si vols ajudar amb el teu grà d'arena, a aixecar el nivell cultural del teu poble, suscrute a LLEVANT.

**AQUEST NÚMERO HA ESTAT
VISAT PER LA CENSURA**

El nou paviment i reforma interior del nostre temple

Benvolguts fills d'Artá: Lo que sempre havia semblat un somni s'ha convertit en una bella realitat. El poble d'Artá que tan bona anomenada ha tengut sempre de religió i de noble, una vegada més ho ha volgut demostrar duguent á terme la nova millora projectada.

Totes les famílies principals s'han apressades a omplir i ocupar el lloc d'honor que les pertocava. No m'h-n enganat gens; amb els vuit anys que fá que les tract, no he vist mai amb elles res que desdiguí dels nobles blasons que brillen sempre bells damunt els seus escuts.

Tractant sé idó, de la Casa de Deu ¿que havia d'esperar sino lo que ha succeït? S'han presentades com a famílies molt cristianes i ben artanengues a posar en mans del seu Rector tot lo que ell ha trobat convenient per convertir el nostre temple amb un dels més bells i rics de Mallorca.

Així ho havien de fer, així ho han fet. Se merexen idó la més coral enhorabona i jo les ho don amb tota la efusió del meu cor.

Mes, no he volgut que ho fessen tot elles i he deixat una part pel nostre estimat poble d'Artá.

Vull que amb aquesta Obra Santa i gloriosa tots hi prengem la part que ens toca. ¿Per ventura la Casa de Deu no es la Casa de tots? ¿Per ventura Deu nostre Senyor no es el Deu i Pare de tot el poble? Tots, idó, hem de treballar per la seva gloria i perquè sia *cigna* de la seva Casa.

I així com no m'han enganat les famílies riques tampoc m'enganyarán les famílies mitjanes i humils. No perquè sien més pobres son manco nobles i agraiades. Totes quantes vegades el meu cor de pare s'ha hagut d'acostar an el cor del poble i ha escoltat els seus batecs, m'he convenut de que sa noblesa i religiositat es innata dins el cor de tot bon artanenc i que no es patrimoni exclusiu de les famílies riques i acomodades. També els pobres saben estimar a Deu, també els pobres saben esser agraiats an els favors rebuts del cel ¿Com, idó,

no he de tenir per ben segur que tots compliran amb el seu dever?

Que Deu seguesqui beneint els nostres treballs i vos pagui com merexeu tot lo que feis per enriquir i embellir la seva Santa Casa.

Així ho desitja i així ho demana cada dia an el Bon Jesús i a la nostra estimada Patrona el vostre

RECTOR

Fins avui s'han encarregat de trossos importants les següents famílies:

Dª Dolors Truyols de Despuig.
D. Pere Morell dels Olors.
D. Rafel Blanes Tolosa.
D. Mateu Amorós.
D. Pere Sancho de la Jordana.
Dª Isabel i D. Antoni Esteva.
D. Pere Moragues.
Rvt. Sr. Rector.
D. Pere Amorós.
D. Rafel Amorós.
D. Antoni Sart.
D. Juan Garcías.
Mossen Rafel Nicolau.
D. Bartomeu Sunyer.
M. I. Sr D. Francesc Esteva.
Dª Camila Boysen.
D. Sebastiá Blanes i família.
D. Antoni Solivelles i família.
Rda. Comunitat Parroquial.
Dª Margalida Nebot Sancho.
Dª Maria Nebot Sancho.
D. Guillem Blanes Massanet.
D. Antoni Blanes Mestre.
D. Rafel Q. Blanes.
D. Miquel Sureda Blanes.
D. Francesc Blanes Roger.

NOTA: Mes endavant direm amb quina cantitat han contribuït dites famílies i esperam que les que no s'han apuntades voldrán figurar an aquesta llista honrosa i pendre part en la millora del nostre temple parroquial que tan alt posará el nom del poble d'Artá.

Convidam d'una manera especial els artanencs de América.

A. M. D. G.

DE SON SERVERA

Oferesc avui als lectors de LLEVANT algunes de les Tarifes sobre arbitres municipals que merexquen la reclamació, desatesa per el nostre Ajuntament; no publicant les íntegres perquè, essent en nombre de devuit, ocuparien molt d'espai; salvant recents modificacions:

Tarifa n.º 14. — Les portes i persianes fins a una altaria de dos metres, que s'obrin al exterior ocupant part de la via pública i que surtin 0'05 m del frontis.

Portes de coxeria	5 ptas.
“ de casa	4 “
Finestra balcó	2 “
“ corrent	1 “

Tarifa n.º 16. — Del consum públic de carns.

Els porcs grassos que maten els particulars per el seu exclusiu consum, 0'75 pts, per 10 quilos.

Tarifa n.º 17 — Arbitre sobre l'inquilinat. Será a raó del 4 per cent de la renda calculada.

Tarifa n.º 18 — De l'arbitre sobre els productes de la terra. Será el dos per cent del valor.

Les restants, no mencionades, tracten: de la reducció a metàlic de la prestació personal; de les quantitats que poden exigir-se sobre l'arbitre "Corral public", la mitat per l'arrendador i la mitat per l'introduïdor; sello o estampeta municipal per els documents que s'espedesquin o que entengui l'administració municipal a instancia de part, valor 1 pta.; dret de escorxadors e inspecció de carns; el dos per cent sobre els gèneros o efectes que es transferencesquin; arbitre sobre ventes en la plassa i llocs públics; rodatge i arrastr sobre vies municipals; llicència per el transit d'un cá, cabra vaca, bou, (5, 4, 8, 5 pts. respectivament), proveïment d'aigua a particulars (omplir una cisterna 5 ptas., per cada grifó d'una casa 12 pts.); llicencies per construccions i obres vora les vies públiques; llicencies d'enterraments esment i policia del cementeri; venta de sepultures (1^a, classe 100 pts., 2^a. 75 i 3^a. 50 pts.) desaiço de canals i canonades.

Segons manifestació de D. Jaume Bauzá firmant de la instancia reclamatoria, la Corporació d'aquesta vila contesta diguent que no aplicava el Repartiment d'utilitats, com es demanava en l'instancia, per haver-hi articles, l'arbitració dels quals es obligada per la Llei.

Convenia, per tant, fer constar que se desitjava el Repartiment d'utilitats sens perjudici d'implantar els arbitres que ordena la Llei.

D'aquesta manera el vecindari

Al público en general

Exija en todas sus compras los ventajosos **BILLETES:**

"RAYO"

Y

"RELAMPAGO"

Cuya entidad reparte 150 premios mensuales desde 10 a 100 pts.

Dé preferencia en sus compras a los comerciantes que los distribuyen.

LA DIRECCIÓN

ho desitjava. De no haver-se fet el gust de la majoria de serverins ¿pervindran conseqüències desagradables? Ho consideram perillós.

La festa de S. Antoni, transcorregué amb extraordinària solemnitat. A l'Ofici, predica les glories del Sant Anacoreta el P. Vicens Queralt, eloqüentíssim orador català. A la cavalcada i benedicció hi concurren moltíssim de bestiar.

La enhorabona a l'Obreria.

Defuncions.—Dia 16 a Porto Cristo En Juan Brunet (a) Camet-lo, serveri mariner. —Dia 17 En Francesc Pallicer (a) Sollo, representant de la Caixa Mútua Popular en aquesta vila, A. C. S.

Casaments.—El guardia civil Sr. Ginard, viudo, amb N' Antonia Carbonell (a) Metjina, fadrina. —Bartomeu Artigues Nebot, fadri amb N' Angela Servera (a) Madon.

Tenguerem dia 27 en el «Unión» una companyia dramàtica de Palma que posà en escena el drama en 4 actes traduït de l'italià al espanyol per D. Josep Francos Rodriguez «Tosca».

El representaren amb molt d'acert, sobretot En Ventura Catany, en el paper del «Baron» estigué acertadíssim. Es drama tràgic en extrem. El públic aplaudí en els punts més culminants.

—La companyia «Invencibles» d'aquesta localitat, va representar diumenge dia 20 a St. Llorenç el drama «Los dos Sargentos». Tengueren ple el teatre d'aquella vila i reberen molts d'aplaudiments.

Corresponsal.

DE CA NOSTRA

METEREOLOGIA

Dies bons i dies dolents amb

qualque brusca, hem tengut aquesta derreria de Gener; amb tot, la característica del mes han estat les fredors intenses; les gelades dels matins ens han fet repetir casi cada dia les mateixes paraules ¡quin fret que fa!

NOÇES

Dissapte dia 26 en la Parròquia se celebrà el matrimoni de En Manuel Llaneras, Murta, amb Na Catalina Esteva Esteva, Terres Rebin els novells esposos la nostra mes coral enhorabona.

DEFUNCIO

Després de rebre els Sants Sacraments va morir dia 29 a l'edat de 30 anys Na Catalina Esplugues, Mayola, del carrer del Ponterro, a. c. s. Rebi la seua familia el nostre condol.

VIATICAT

Dia 27 fou administrat el Sant Viatic a l'amo En Pau de's Recó. Li desitjam una pronta millora.

VETLADES RECREATIVES

El dia de St. Antoni i diumenges següents, dins l'ample i

bella sala d'actes que tenen les Josefines en el carrer de Botovant, unes quantes jovenetes de lo més escullit del nostre poble, mogudes per sentiments de caritat exemplar i desitjoses de poder socorre millor les necessitats dels pobres, se donaren a si mateixes amb tota la seva gràcia i qualidats artístiques i foren las delícies de la nombrosíssima concurrència representant el sentit drama en dos actes *La filla del Rey Baltasar*. L'art i gracia amb que feren els respectius papers va entusiasm de tal manera el públic que en les escenes més emocionats les aplaudi frenèticament.

La bellíssima decoració del teatre i la magnificència dels apropiats vestits de les artistes i més encare les tan bé caracterisades *negretes* contribuiren a que l'èxit fos complet.

Tot seguit es posà en escena l'adecuât diàleg *Agraiment* que la nostra benvolguda escritora M. Estelrich havia fet expressament per aquestes funcionetes. La marescuda fama de l'autora mos es talviará de fer ne els deguts elogis.

Finalment després d'un bellíssim quadre plàstic figurant la Sagrada Familia dins la caseta de Nazeret, acaba la vetlada amb el graciós sàinet *Un Examen* que fou tan ben interpretat que el públic l'interrompia a cada mot amb aplaudiments.

A totes les simpàtiques artistes i d'un modo particular a les que componen el *Chor de Sta. Elisabet* que en veu dolça i armoniosa nos feren sentir algunes pessets de les millors del seu escollit repertori, donam la mes completa enhorabona desitjant-les, el mateix èxit en les vetlades que estan preparant per els dies de Carnaval.

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Proveu-le, és deliciosa.

GASSESES Y SIFONS

Fabricant: **M. MUNTANER FLAQUER**, importador també del acreditat **XAMPANY D'OR**.

Fabrica i despaig: **PLASSETA DES MARXANCO**. Artá.

LA FESTA DE S. ANTONI

Amb la solemnitat acostumada, se celebraren a la Parròquia els actes religiosos dedicats al Sant Abad. Tant a les completes del dissapte, com a l'Ofici hi va assistir una gran gentada, escoltant amb gran delectança el bell panagíric del sant que va teixir Mossen Josep Sancho de la Jordana.

El dissapte amb la música i els dimoniots se va fer la capta, amb gran animació de la gent menuda, la qual correguent i trullerjant darrera aquells, trescant la vila, tot lo que resta del dia li dona vertader caracter.

Una brusca que va fer al horabaixa i l'oratjol fresc qui glas-sava, desbarataren els fogarons que no arribaren a una dotzena i d'aquests, dos qui més que fogarons d'aquells qui reuneixen les famílies dels veinats al seu entorn i els quals eren en altre temps una mostra de la germanor existent entre elles eren, segons fa alguns anys succeeix, vertederes sitges en competència, les quals no sols absorbeixen una quantitat de llenya que bastaria per els de una barriada, sinó que desbaraten als humils, els quals per confondre la grosseria amb la sabiesa no gosen ni tan sols compondrerlos.

I la coalcada? Ai! la coalcada está a punt de desaparèixer. Ja podem dir també com aquella nineta de Soller «una bistia cada deu minuts». ... i per tan poca casa, no val la pena de que el públic, qui tot vol ésser espectador, estigui esperant un parell d'hores. A la benedicció n'arribaren una cinquantena.

En Toni Sureda, Xurigué, qui ara viu a S. Llorens d'es Cardassar, se va cuidar de fer l'Argument d'enguany.

La major riquesa pecuària del mon és:

"Cebo Animal"

Preparat químic de sorprenents resultats per el rapidísim engreix de tota casta de bestia per magres i esculats que siguin.

DEPOSIT EXCLUSIU PER
LA VENTA A BALEARS:

"Innovadora Agrícola

Balear S. A."

AVDA. A. ROSSELLÓ - 10 PRAL.
PALMA DE MALLORCA

DEL MUNICIPI

Dia 19 se va encarregar novament de la bal·leria el nostre amic D Antoni Cano. Amb tal motiu ha deixat la primera vara l'amo Antoni Amorós el qual durant el temps que interinament ha desempenyat aquell carrec ha resolt importants questions, sense interrompre cap de les obres comensades. Mereix ésser anotada d'una manera especial la liquidació d'els consums atrassats que s'ha feta d'una manera molt tranquila tot i éssent una necessitat tan mala d'investir.

CLAVAGUERES

Acordada per l'Ajuntament la construcció de les clavagueres dels carrers d'Antoni Blanes, Pitxol, Hostal, Figueras i Pares, s'estan tramitant els expedients formats per haver ni dos que son carreteres del estat,

NOU CAMI

Per la Comissió Provincial s'ha aprovat el projecte de cami

vecinal nº. 444. que va desde Sa Colonia de S. Pere fins a la Cala dels Cans. Tenim noticies de que aviat se comensarán les obres.

LA ESCOLA GRADUADA

Una vegada preses les curvas de desnivell, detall que faltava an el plá del solar esculit, s'están a punt de retornar-lo a Madrid perque l'arquitecte senyor D. Pere Sanchez Sepúlveda pugui ultimar el projecte.

PER ELS PROFUGS

Convé recordar an els pares que tenen fills a América o a altres punts del estranger, que se trobin en aquest cas, que poden acullir-se a l'indult concedit amb motiu de la commemoració del 13 de Setembre, per lo qual s'han de presentar a nels respectius consulats abans del 8 de març, dia que tanca el plaç senyalat.

BENVENGUT

Ha arribat amb la seva família per fixar la seua residència a la nostra vila com a cap de la companyia de carabiners, el capità D. Enrique Garcia Grosso.

ESPECTACLES

La secció de declamació de la Congregació Mariana, ha seguit donant agradables funcions en el seu teatret, els diumenges passats, estant, ja anunciada pel dijous l'ardé i diumenge següent la representació del emocionant drama *Los dos sargentos* i el xistós sainet amb un acte titulat *Baño inesperado*, les dues son de la gateria salesiana.

Tipografía Católica d'Artá

Además de trobar en el nostre establiment del carrer de Palma nº. 15 tota classe de PAPERS, SOBRES, ESTOIGS, etc., servim tots els LLIBRES i ARTICLES ESCOLARS i de ESCRITORI se nos encarreguin com a corresponsals de la **LLIBRERIA POLITÉCNICA** de PALMA de MALLORCA.

Se serveixen tota classe d'Obres a plassos, amb contracte especial. Demanau condicions.

==== No descuideu de visitar la nostra casa ====

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

XAMPANYS, VINS, LICORS, CONSERVES,
DOLÇOS, CHOCOLATES, BOMBONS, GALLETES,
EMBUTITS, JAMON, FORMATGES, FRUITES Y
HORTOLISSES DE TOTES CLASSES
* BARQUILLOS Y TORRONS. *

Se serveixen LUNCHS amb prontitut i perfecció

Gran Colmado **L'ESPERANÇA**

PLASSETA DEL MARXANDO, 3 :: ARTA

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE
ANTONI GILI (A) COMUNA

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO: Artá- Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DERAÇA
GUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADO-
RES; ANELLES. PLANS I CONSULTES.
--(4) CONSELL-MALLORCA--

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n.º 9 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Panaderia "VICTORIA"

(ES FORN NOU)

DEN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre: pans, pa-
nets, galletes, bescuits, rollets, i tota clasa de
pasticeria.

==== Se serveix a domicili. ====

Netedat, prontitut i economia

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capde-
pera i heva cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota
classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38. An es cos-
tat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º 3.

Tienda Vicens

PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS

EN

Tejidos

y toda clase

Merceria

de

comestibles

Perfumeria

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER

PFAFF E IMPERI

y toda clase de instrumentos

J. V. CALLE DE A. BLANES 38

Automòvils de llogar

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l'Estació.
Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés
punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

} ARTA.

NAUMAN

**MAQUINAS PARA
COSER Y BORDAR**

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI